

reflexion

Samtal om livets slut

»Det finns skrivna riktlinjer för de flesta medicinska åtgärder men knappast alls för samtal om livets slut.«

Under rubriken »Att bli läkare« finns i New England Journal of Medicine från 3 maj (2012; 366:1655-7) en intressant artikel som behandlar samtal om livets slut (»end-of-life conversation«). Kliniskt verksamma läkare i många discipliner och med olika erfarenhet har sådana samtal ganska ofta men få av oss har fått någon utbildning i denna för läkargärningen så viktiga del. Under grundutbildningen, AT- och ST-utbildningen sker oftast denna utbildning helt informellt i form av observation av kollegors samtal samt »egen träning« i autentiska kliniska situationer. Hur duktiga vi blir på att hantera dessa samtal beror nog ofta mer på personlig fallenhet och intresse än på utbildning.

En utveckling har skett från det att patienter inte varit involverade i beslut som rör insättning eller utsättning av livsuppehållande behandling till att patienter och anhöriga i högsta grad deltar i sådana beslut. Man kan dock diskutera hur beslutsprocessen i dessa ibland svåra avvägningar ska se ut. Det finns data som talar för att många patienter vill ha en mer »läkar-driven« beslutsprocess. Att styra beslut i stor utsträckning till anhöriga och patienter är inte alltid synonymt med en bra patientcentrerad vård då patientens autonomi inte bäst tillgodoses av att med ha ett oändligt antal val att göra.

Det finns skrivna riktlinjer för de flesta medicinska åtgärder men knappast alls för samtal om livets slut. Naturligtvis låter det sig inte lätt göras att upprätta sådana riktlinjer, men att uppmärksamma området på ett mer systematiskt sätt i grund- och vidareutbildning är viktigt både för patienterna och för oss själva i vår profession.

Jan Östergren
medicinsk huvudredaktör
jan.ostergren@lakartidningen.se

Foto: Christine Olsson

Richard Cook är narkosläkaren från Chicago som i april tillträdde Sveriges första professur i patientsäkerhet vid KTH i Stockholm. **AKTUELLT** Sidan 1006

reflexion

999 Samtal om livets slut *Jan Östergren*

signerat

1003 Hundra år med skyddsombud
Anna Rask-Andersen

It debatt

1004 Dags att se riskerna med traditionell kinesisk medicin *Andrus Viidik*

1005 Läsarkommentarer på Lakartidningen.se

aktuellt

1006 Första professorn i patientsäkerhet. »Olyckan i Harrisburg blev en vattendelare«

1010 Fler äldre får många läkemedel

Tydligare ansvar för läkemedelsgenomgångar välkomnas

1011 Emma Spak föreslås bli ny ledamot i CS

1012 Yngre klagar oftare på vården

Taxitransport av vårdpersonal – nya riktlinjer väcker protester i Västerbotten

Patientsäkerhet/Ärenden

medicinsk kommentar

1014 Problemet med äldres läkemedel måste tas på allvar. Ökad kunskap och bättre samarbete behövs på alla nivåer
Christina Sjöberg, Christina Eskilsson

nya rön

1016 Centraliserad pankreascancerkirurgi minskar sjukhusbunden mortalitet
David Ljungman

Snabbtest för gen vägleder i proppförebyggande behandling
Anders Hansen

1017 Bättre överlevnad vid trauma med helikoptertransport
Anders Hansen

Opioidreceptorers struktur kartlagd
Anders Hansen

1018 Vaccination mot influensa A/H1N1 2009 under graviditet ökade inte

Olämpliga läkemedel förskrivs till äldre i både öppen- och slutenvård. Socialstyrelsens rekommendation om läkemedel som »bör undvikas« vid behandling av äldre är inte tillräckligt känd bland läkare. Sidorna 1014 och 1019

Foto: Bruno Ehres/Corbis/Scanpix

riskerna för fetal död *Björn Pasternak, Anders Hviid*

Regenerativ medicin – forskningen ännu i sin linda *Anders Hansen*

Klinik och vetenskap

1019 Originalstudie Olämpliga läkemedel till äldre ordinerar främst i primärvården. Rekommendation om medel som »bör undvikas« är inte tillräckligt kända *Karin G Söderberg, Pia Frisk, J Lars G Nilsson*

1022 Originalstudie Multisjuka äldre med upprepade vårdtillfällen bör läggas in direkt. Studie av 40 patienter i NU-sjukvården *Maria E Johansson, Peter Johansson*

1024 Originalstudie Mycket vanligt med fel i läkemedels- och receptlistorna. Patientuppgifter om ordinationer jämförda med journaler och receptdatabas *Anders Ekedahl, Eva Tärning, Hans Rutberg, Maria Yngvesson, Mikael Hoffmann*

1028 Vårdutveckling Patientsäkerhet svårt att uppnå, svårt att värdera. Landstingens patientsäkerhetsberättelser granskas och diskuteras *Per Nilsen, Mikaela Nygren, Annica Öhrn, Kerstin Roback*

debatt och brev

1033 Replik om den framtida läkarutbildningen: Utmaningen ligger i att enas om det som är viktigast för den blivande läkaren *Stefan Lindgren*

1034 Snabba åtgärder vid makrohematuri både angelägna och möjliga *Fredrik Liedberg, Sten Holmäng, Abolfazl Hosseini, Börje Ljungberg, Per-Uno Malmström, Staffan Jahanson*

1036 Slutreplik om »undvikbar slutenvård«: Ekonomiska incitament ger risk för datamanipulation *Rickard Ljung*

Läkärförbundet glömmer omsorgerna om personer med funktionshinder *Karl Grunewald*

webbfrågan:

Är det rimligt att man som läkare kan skriva ut narkotiska preparat till sig själv eller anhöriga?

Se Debatt nr 19, sidan 971.

Ja		56 %
Nej		38 %
Vet ej		5 %

354 hade svarat den 10 maj kl 11.00.

Foto: SPL/BL

NYA RÖN Bättre överlevnad vid trauma med helikoptertransport. Sidan 1017

Replik: De svårast funktionshindrade bör ha lättare att nå läkare *Marie Wedin*

1038 Liberalare förskrivning av centralstimulerande medel vid ADHD-diagnos oroar *Lisbet Palmgren*

kultur

1039 Smärtan och medvetandet gäckar filosofer och forskare *Emmanuel Bäckryd*

1041 Recensioner

1042 lediga tjänster

1044 platsannonser

1061 meddelanden

1062 information från läkarförbundet

endast på webben

Fler artiklar på Lakartidningen.se

Nästa nummer av Läkartidningen utkommer den 30 maj!

TIPSA LÄKARTIDNINGEN

Har du ett nyhetstips – ta kontakt med redaktionen! Mejla till: tipsa@lakartidningen.se
Tala om ifall du vill vara anonym!

Vetenskapliga artiklar har genomgått referentbedömning. Varje manuskript granskas av minst en (ofta fler) av Läkartidningens stab av vetenskapliga experter. Granskningen av manuskript sker enligt internationella rekommendationer (www.icmje.org).

Organ för Sveriges läkarförbund
Box 5603, 114 86 Stockholm
Besöksadress: Östermalmsgatan 40
Telefon: 08-790 33 00
Fax: 08-20 76 19 (centralredaktion)
08-20 74 35 (annonser)
Webb: Lakartidningen.se
E-post: redaktionen@lakartidningen.se
annonser@lakartidningen.se
fornamn.efternamn@lakartidningen.se

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Jonas Hultkvist 08-790 34 61

Medicinsk huvudredaktör
Jan Östergren (internmedicin) 08-790 34 31

Redaktionschef och stf ansvarig utgivare
Karin Bergqvist 08-790 34 91

Tf medicinsk redaktionschef
Arne Brynolf 08-790 34 87

Webbchef
Elisabet Ohlin 08-790 34 97

Marknads-/annonsdirektör
Ulf Jansson 08-790 35 47

Medicinska redaktörer
Jon Ahlberg, docent (kirurgi, patientsäkerhet)
Margaretha Bågedahl-Strindlund, docent (psykiatri)
Ylva Böttiger, docent (klinisk farmakologi)
Mikael Hasselgren, med dr (allmänmedicin)
Lena Marions, docent (obstetrik/gynekologi och pediatrik)
Carl Johan Sundberg, docent (fysiologi)

Sekretariat
Inga-Maj Lagerholm 08-790 34 11
Britt-Marie Ström 08-790 34 79

Administration/ekonomi
Yvonne Bäärnhielm 08-790 34 74

Produktion
Marita Arvidsson (grafiker) 08-790 34 72
Mats Kardell (IT) 08-790 33 38
Bo Svensson (IT) 08-790 33 19

Grafik: Typoform (där inget annat anges)

Redaktion
Miki Agerberg (reporter, vik) 08-790 34 62
Björn Enström (webbredaktör) 08-790 34 81
Doris Francki (medicinsk redigering) 08-790 34 67
Sara Gunnarsdotter (reporter) 08-790 34 10
Sara Holfve (AD) 08-790 34 63
Jarl Holmén (medicinsk terminologi, korrektur) 08-790 34 64
Gabor Hont (kultur) 08-790 34 80
Carin Jacobsson (meddelanden) 08-790 34 78
Ewa Knutsson (debatt, medicinsk redigering) 08-790 34 83
Jan Lind (debatt) 08-790 34 84
Michael Lövrup (reporter) 08-790 35 26
Marie Närlid (reporter) 08-790 34 29
Madeleine Ramberg Sundström (redigering) 08-790 34 82
Birgit Wilhelmson (medicinsk redigering) 08-790 34 94

Marknads- och annonsavdelning
Britt-Marie Aronsson (annonskoordinator) 08-790 34 95
Irene Balsam (annonservice) 08-790 34 90
Eva Larsson (säljare) 08-790 35 06
Göran Sterner (säljare) 08-790 35 03

Prenumerationsavdelningen
Hélène Engström 08-790 33 41
pre@lakartidningen.se

Läkartidningen Förlag AB
Håkan Wittgren (vd)

TS-kontrollerad upplaga: 42 300 ex
ISSN: 0023-7205 (pappersutgåva)
1652-7518 (webbupplaga)

Tryckeri Sörmlands Grafiska AB

organ för
sveriges läkarförbund
grundad 1904

